

законодательные источники, изобразительные источники, источники личного происхождения, информативные источники, видеоисточники и интернет-источники. Доказано, что разноплановость базы источников способствует преодолению односторонности и предвзятости в научном исследовании. Материалы статьи могут быть полезными для дальнейшего изучения истории Украины, истории украинской культуры и истории отдельных регионов нашей страны в период государственной независимости Украины.

Ключевые слова: база источников, культурно-художественная жизнь, национальное возрождение, архивные материалы, информативные источники, интернет-источники.

* * *

УДК 94(77+379.8)

Срібна М. А.,
кандидат історичних наук, провідний науковий
співробітник відділу «Історія незалежної України»,
Національний музей історії України
(Україна, Київ), homulya@ukr.net

РОЛЬ І МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОГО КІНОМИСТЕЦТВА У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

На основі фондової колекції Національного музею історії України проаналізовано діяльність найвідоміших українських кінофестивалів, їхня роль в національній та світовій культурі. (За матеріалами міжнародного кінофестивалю «Молодість», Київського міжнародного кінофестивалю та Одеського міжнародного кінофестивалю з фондової колекції Національного музею історії України). Розкрито головні завдання кінофестивалів та висвітлено сильні та слабкі сторони сучасного вітчизняного кіно. Показано фінансово-економічні проблеми кіномистців та недостатність фінансування кіно з боку держави.

Ключові слова: міжнародний кінофестиваль «Молодість», Київський міжнародний кінофестиваль, Одеський міжнародний кінофестиваль, національне кіно, Національний музей історії України, режисер.

Культурі належить важлива роль у державотворчих процесах, формуванні єдиного духовного простору, утвердженні національної самосвідомості і патріотизму. Національна культура як спосіб життя суспільства в усій його повноті – є важливим чинником національного відродження, саме тим надчасовим явищем, на якому ґрунтуються як духовна спадщина, так і творіння майбутніх поколінь. Важливою складовою української культури є кінематографія, кращі досягнення та здобутки якої широко відомі у світі. Для успішного функціонування і розвитку кінематографія, більше, ніж будь-яка інша сфера суспільного життя, потребує постійної підтримки і опікування з боку держави та органів влади різних рівнів, створення відповідної інфраструктури галузі, капіталовкладень і поточного фінансування, забезпечення матеріально-технічними засобами тощо.

Поява наукових розвідок, статей на сторінках таких часописів, як «Кіно-Коло», «Кіно-Театр», вихід монографій, присвячених окремим проблемам вітчизняного кіно, стали підґрунтям для поглибленого узагальнення пошуків кінознавчої науки і викликали до життя видання «Нарисів з історії кіномистецтва України» під егідою Інституту проблем сучасного мистецтва, Академії мистецтв України.

«Нариси з історії кіномистецтва України» стала якісно новим кроком у розвитку вітчизняної кінознавчої думки. В роботі взяло участь широке коло науковців, що належать до різних шкіл і напрямків у кінознавстві. Авторам вдалось зосередитись на вузлових моментах, простежити найважливіші закономірності кінопроцесу. Окремі розділи присвячено як локальним явищам, так і цілим історичним етапам, причому автори будують свої дослідження на міцному теоретичному підґрунті [11].

У виданні є розділ, який присвячений історії анімаційного кіно, що належить О. Шупик [16]. Обравши історико-теоретичний аспект подачі матеріалу, автор виділяє основні періоди становлення і розвитку вітчизняної анімації. Звертаючи увагу на освоєння нових жанрово-стилістичних рішень, О. Шупик підкреслює динамічність розвитку цього виду кінематографа.

Кіно незалежної України стає об'єктом дослідження І. Зубавіної [3]. Автор виділяє найбільш помітні і виразні тенденції, що проявляються у кінопродукції, створеній на вітчизняних студіях. І. Зубавіна аналізує, як змінюється естетика національного кіно, та як складно відбуваються ці зміни [4].

Кризові явища в економіці та непрості процеси реформування всього суспільно-політичного життя мали негативні наслідки для вітчизняної культури і позначилися, насамперед, на її матеріально-технічній базі. Тому сьогодні кіно в Україні перебуває у стані, що не повною мірою задовольняє потреби культурного і духовного відродження українського народу [14].

У непростих сучасних умовах продовжують, однак, функціонувати та досить активно розвиватися різноманітні кінофестивалі. Ці заходи дають об'єктивне уявлення про стан вітчизняного кінематографа, представляють нові тенденції в українському кіно та долучають до них широкі кола глядачів [7].

Крім того, фестивалі, зазвичай, широко висвітлюються у засобах масової інформації, тобто автоматично зростає увага преси до вітчизняного кіно, що, безумовно, є доволі позитивним фактом. Значна частина кінофестивалів, що відбуваються на наших теренах, має статус міжнародних. Тобто найновіші досягнення українського кіно демонструються на тлі широкої панорами світового кіномистецтва, що дає можливість розглянути вітчизняний фільм у світовому контексті. Все це у черговий раз підкреслює значення кінофестивалів та необхідність їх розгляду [15].

Найбільшу увагу преси традиційно викликають великі міжнародні кінофестивалі. Одним з найбільших заходів України та Східної Європи є міжнародний кінофестиваль «Молодість».

Кінофестиваль був започаткований 1970 р. у вигляді дводенного перегляду студентських короткометражних фільмів Київського державного інституту театрального мистецтва. Відтоді локальна ініціатива набула міжнародного формату [12].

З 1980-х рр. українці знайомилися з роботами режисерів-дебютантів з Болгарії, Грузії, Вірменії та Росії, а часи перебудови стали епохою кінематографістів з країн Балтії, Казахстану, Азербайджану та Німеччини. Перші кроки у великий кінематограф разом з «Молодістю» зробили знані нині режисери: Фред Келемен, Том Тиквер, Франсуа Озон, Андраш Монорі, Олексій Балабанов, Денис Євстигнєєв, Стівен Долдрі [1].

Генеральний директор заходу (від 1992 р.) є Андрій Халпахчі, з яким пов'язують успіхи кінофестивалю останніх років. З розпадом СРСР фестиваль одержав нові можливості для розвитку у незалежній Україні. Вже у 1993 р. Міжнародна федерація асоціацій кінопродюсерів (ФІАПФ) офіційно реєструє «Молодість» як міжнародний фестиваль, діяльність якого повністю відповідає міжнародним стандартам. Вирішальним у долі фестивалю стало партнерство з створеним у 1995 р. телеканалом

«1+1», який допоміг вирішити найбільш складні фінансові та організаційні проблеми «Молодості».

Наразі Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» є пріоритетною платформою в регіоні для представлення найсвіжішої та найактуальнішої кінопродукції та відтворює найгучніші події сучасного кінопроцесу. Головне завдання фестивалю – сприяння розвитку молодого професійного кіно. Як і сорок років тому конкурсна програма представляє професійні та аматорські фільми дебютантів. Головні секції – студентський, перший короткометражний (ігровий, анімаційний, документальний) та перший повнометражний ігровий фільми. До географії конкурсних робіт належать країни майже з усіх континентів. Кінофестиваль допомагає молодим талантам посісти належне місце у сучасному кінопроцесі [5].

Певним позитивним фактом у кінематографічному житті ХХІ ст. можна вважати виникнення нових кінофестивалів. Так 2009 р. було організовано Київський міжнародний кінофестиваль. Першим президентом даного кінофестивалю був Герой України, народний артист України Богдан Ступка. Як казав актор: «Київський міжнародний кінофестиваль – це втілення моєї давньої мрії створити в Києві авторитетний фестиваль зі світовим ім'ям. Успішно стартувавши лише рік тому, він уже заявив про себе як неординарне явище кінематографічного процесу в Україні. І саме завдяки йому Київ має всі передумови посісти визначне місце серед таких кіно столиць, як Берлін, Рим, Варшава, Москва» [2].

Проте виявилось, що мрія ця недовговічна, всього на два роки, протягом яких Київський міжнародний кінофестиваль не зміг перетворитися на резонансний огляд кінофільмів, проте став помітною світською подією, яку відвідали такі значні постаті світового кінематографа, як Отар Іоселіані, Пітер Грінуей, Кшиштоф Зануссі, Едріан Броуді, Вадим Перельман, Каспер Ван Дієн, Армен Джигарханян, Станіслав Говорухін, Віра Глаголева. І саме Богдан Ступка був тією людиною, завдяки якому організатори фестивалю могли заманити в Київ світових знаменитостей.

У грудні 2010 р. з відходом Богдана Ступки з посади президента почався період реорганізації, зокрема було змінено формат фестивалю: сформувалась художня рада, до якої увійшли відомі кінорежисери, кіноактори, кінопродюсери, композитори, критики з України й не тільки, та обрано нового президента – народну артистку України Ольгу Сумську [2].

У 2011 р., під час проведення III Київського міжнародного кінофестивалю, завдяки співпраці з ООН фестиваль зосередив увагу на подіях, важливих для людства (зовнішнє середовище, гендерні питання, воєнні конфлікти та інше), особливо це стосувалось найбільш вразливої частини населення земної кулі, чие життя у більшості випадків набагато драматичніше, ніж долі вигаданих персонажів. Організатори фестивалю підготували вражаючу програму, що складалась з найсвіжіших художніх кінострічок, а також документальних фільмів з усього світу.

Фільми – це досить потужний засіб передачі важливої інформації широкій аудиторії. Художня мова може висловити істотні проблеми, що стосуються прав людини, а також провести життєвоважливу виховну роботу. Вона може надихнути на співчуття до найбільш уразливих частин населення, що сприятиме благодійній діяльності.

«Я вірю, що фільми фестивалю дозволять підвищити рівень інформованості про найбільш актуальні світові виклики, допоможуть глядачам зробити висновки та надихнуть їх на дії», – так прокоментував дану співпрацю координатор ООН в Україні Олів'є Адам [6].

Одеса – відомий український морський порт і красивий курорт з багатою культурною історією та потужною кінематографічною традицією. У 1894 р., на півтора роки раніше за знаменитих братів Люм'єр, одеський інженер Йосип Тимченко представив публіці «рухомі картинки», що проєктувалися на екран. У 1907 р. у місті відкрилася перша на території колишньої Російської імперії кіностудія, і з тих часів майже 700 фільмів було знято саме там. Сергій Ейзенштейн, Олександр Довженко і Дзига Вертов перетворили Одесу на легендарне місце в історії українського кіно. В 2010 р. був проведений I Одеський міжнародний кінофестиваль, який зібрав велику кількість зіркових гостей та привернув увагу світової преси. Фестиваль молодий, проте організатори нової кіноподії поставили перед собою досить амбітні цілі: перетворити його на один з головних кінофорумів Східної Європи, називаючи Одеський кінофестиваль «східноєвропейськими Каннами». Президентом даного кінофестивалю є Вікторія Тігіпко. У міжнародну конкурсну програму входять фільми з усього світу, переважно міжнародні або національні прем'єри. Програмний фокус фестивалю – фільми напрямку «арт-мейнстрім», які відповідають високій художній якості і доступні максимально широкій аудиторії. З 2012 р. глядачі стають головними арбітрами Одеського міжнародного кінофестивалю, адже Гран-прі вручається на підставі результатів глядацького голосування. Міжнародне журі нагороджує переможців у категоріях: «Найкращий фільм», «Найкраща режисерська робота» і «Найкраща акторська робота». Поза конкурсні програми включають ретроспективи, добірки найновіших фільмів з різних країн і фестивалні хіти. Національна конкурсна програма складається з найновіших фільмів. Нагорода за «Найкращий український фільм» щорічно вручається на кінофестивалі згідно з рішенням міжнародного журі [12].

Розвиток професійної кіноспільноти в Україні – одна з основних місій кінофестивалю. У рамках професійної секції проводиться конкурс на найкращий Пітчінг проєктів фільмів, презентації картин у стадії Work-in-Progress, а також панельні дискусії та круглі столи, присвячені гострим питанням розвитку галузі. У рамках Одеського кінофестивалю проводиться також локальний кіноринок, основна мета якого – розвиток продуктивних відносин між українськими прокатниками і дистриб'юторами.

Один із найбільших проєктів Одеського міжнародного кінофестивалю – Літня кіношкола, яка функціонує протягом 9-ти фестивалейних днів. У 2012 р. більше 700 студентів та кіноманів відвідали кінопокази, майстер-класи і творчі зустрічі в рамках цієї секції. Серед майстрів та гостей кіношколи – зірки і кінопрофесіонали, такі як Пітер Грінуей, Джеральдін Чаплін, Сергій Лозниця, Майкл Медсен, Андрій Плахов, Світлана Немоляєва, Александр Фелінг та інші. Також на фестивалі щороку відбуваються спеціальні освітні секції, такі як Школа кінокритиків і Сценарна майстерня [13].

Унікальним місцем зберігання культурних та мистецьких надбань українського народу є Національний

музей історії України. Наукові співробітники музею ретельно стежать за розвитком вітчизняного кінопроцесу. Зокрема, у фондівій колекції музею зберігається сувенірна продукція різних кінофестивалів, фотографії з відкриття, дипломи, буклети показів конкурсних фільмів, запрошення та перепустки на різні урочисті заходи в рамках кінофестивалів, афіші тощо.

Отже, проведення численних кінофестивалів дозволило висвітлити сильні та слабкі сторони сучасного вітчизняного кіно, його проблеми та здобутки. Звернули на себе увагу фінансово-економічні проблеми кіномитців та недостатність фінансування кіно з боку держави. Фестивали показали і певні вади у постановці фільмів та їхніх сценаріях, зосереджених переважно на темних, негативних сторонах життя. Водночас, фестивали засвідчили великий інтерес глядачів до кращих здобутків вітчизняного кіно, а також стали певним кроком до успішного просування українських стрічок на світовій кіноринку. Велика та різнопланова колекція експонатів з історії вітчизняних кінофестивалів, яка зберігається в Національному музеї історії України є ґрунтом для науково-дослідної, науково-консультативної, експозиційно-виставкової роботи, багатим джерелом для популяризації здобутків національного кіно.

Список використаних джерел

1. Агрест–Короткова С. «Молодість» змінює команду і буде плани на десятиріччя [Електронний ресурс] // День. – 04.07.2009. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/den-ukrayini/molodist-zminyue-komandu-i-buduie-plani-na-desyatirichchya> – Назва з екрану.
2. Дмитренко Н. Ступка – не президент! [Електронний ресурс] // Україна молода. – 11.12.2010. – №233. – Режим доступу: <http://umoloda.kiev.ua/print/84/45/63914> – Назва з екрану.
3. Зубавина І. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України // І. Б. Зубавина. – К.: ФЕНІКС, 2007. – 296 с.
4. Зубавина І. Українське кіно часів «перебудови»: зміна долі / І. Зубавина // Нариси з історії кіномистецтва України: збірник наукових праць / Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучасного мистецтва. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С.313–370.
5. Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.molodist.com/competition_program/ – Назва з екрану.
6. Київський міжнародний кінофестиваль (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kievfilmfest.com/> – Назва з екрану.
7. Кокотюха А. На других посмотри... себя показать // Вечерние вести. – 2009. – 14 мая. – С.14.
8. Лешенко В. Другий Київський міжнародний кінофестиваль. Каталог. – К., 2010. – 312 с.
9. Марченко С. Хто захистить неігрове кіно? / С. Марченко // Кіно–Театр. – 2005. – №2. – С.17.
10. Мусієнко Н. Історія українського кіно. Погляд з XXI століття [Електронний ресурс] // Кіно–Театр. – 2008. – №4. – Режим доступу: http://www.ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=812 / – Назва з екрану.
11. Нариси з історії кіномистецтва України / Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва; ред.–упоряд. І. Зубавина; голова ред. кол. В. Сидоренко. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 864 с.
12. Національний музей історії України – фонди. – Оп.846 (Діяльність українського кіномистецтва в кін. XX – поч. XXI ст.).
13. Одеський міжнародний кінофестиваль (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oiff.com.ua/ua/about-festival/about_us.htm/ – Назва з екрану.
14. Реалізація державної політики в галузі культури: Аналітичний звіт Міністерства культури і туризму за 2008 рік. – К.: М–во культури і туризму України, 2009. – 256 с.
15. Рябець О. Кінематограф як обличчя нації: Сьогодні День українського кіно – чи маємо що святкувати? [Електронний ресурс] // День. – 12.09.2009. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/kinematograf-yak-oblichchya-naciyi> – Назва з екрану.
16. Шупик О. Українська анімація / О. Шупик // Нариси з історії кіномистецтва України: збірник наукових праць / Академія мистецтв України, Ін-т проблем сучасного мистецтва. – К.: Інтертехнологія, 2006. – С.371–485.

References

1. Agrest–Korotkova S. «Molodist» zminjuje komandu i buduie plany na desyatirichchya [Elektronnyj resurs] // Den'. – 04.07.2009. – Rezhym dostupu: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/den-ukrayini/molodist-zminyue-komandu-i-buduie-plani-na-desyatirichchya> – Nazva z ekranu.
2. Dmytrenko N. Stupka – ne prezident! [Elektronnyj resurs] // Ukrai`na moloda. – 11.12.2010. – №233. – Rezhym dostupu: <http://umoloda.kiev.ua/print/84/45/63914> – Nazva z ekranu.
3. Zubavina I. Kinematograf nezaleznoi`n' Ukrainy: tendencii`, fil'my, postati / Instytut problem suchasnoho mystectva Akademii`n' mystectv Ukrainy // I. B. Zubavina. – K.: FENIKS, 2007. – 296 s.
4. Zubavina I. Ukrai`ns'ke kino chasiv «perebudovy»: zmينا doli / I. Zubavina // Narysy z istorii` kinomystectva Ukrai`ny: zbirnyk naukovykh prac' / Akad. mystectv Ukrai`ny, In-t problem suchasnoho mystectva. – K.: Intertehnologija, 2006. – S.313–370.
5. Kyi`vs'kyj mizhnarodnyj kinofestyval' «Molodist» (oficijnyj sayt) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.molodist.com/competition_program/ – Nazva z ekranu.
6. Kyi`vs'kyj mizhnarodnyj kinofestyval' (oficijnyj sayt) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kievfilmfest.com/> – Nazva z ekranu.
7. Kokotjuha A. Na drugih posmotret' ... sebja pokazat' // Vechernie vesti. – 2009. – 14 maja. – S.14.
8. Leshhenko V. Drugyj Kyi`vs'kyj mizhnarodnyj kinofestyval'. Katalog. – K., 2010. – 312 s.
9. Marchenko S. Hto zahystyt' neigrove kino? / S. Marchenko // Kino–Teatr. – 2005. – №2. – S.17.
10. Musijenko N. Istorija ukrai`ns'kogo kino. Pogljad z XXI stolittja [Elektronnyj resurs] // Kino–Teatr. – 2008. – №4. – Rezhym dostupu: http://www.ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=812 / – Nazva z ekranu.
11. Narysy z istorii` kinomystectva Ukrai`ny / Akademija mystectv Ukrai`ny, Instytut problem suchasnoho mystectva; red.–uporjad. I. Zubavina; golova red. kol. V. Sydorenko. – K.: Intertehnologija, 2006. – 864 c.
12. Nacional`nyj muzej istorii` Ukrai`ny – fondy. – Op.846 (Dijal`nist' ukrai`ns'kogo kinomystectva v kin. XX – poch. XXI st.).
13. Odes`kyj mizhnarodnyj kinofestyval' (oficijnyj sayt) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://oiff.com.ua/ua/about-festival/about_us.htm/ – Nazva z ekranu.
14. Realizacija derzhavnoi` polityky v galuzi kul'tury: Analitychnyj zvit Ministerstva kul'tury i turizmu za 2008 rik. – K.: M–vo kul'tury i turizmu Ukrai`ny, 2009. – 256 s.
15. Rjabec' O. Kinematograf jak oblychchja nacii': S'ogodni Den' ukrai`ns'kogo kino – chy majemo shho svjatkuvaty? [Elektronnyj resurs] // Den'. – 12.09.2009. – Rezhym dostupu: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/kinematograf-yak-oblichchya-naciyi> – Nazva z ekranu.
16. Shupyk O. Ukrai`ns'ka animacija / O. Shupyk // Narysy z istorii` kinomystectva Ukrai`ny: zbirnyk naukovykh prac' / Akademija mystectv Ukrai`ny, In-t problem suchasnoho mystectva. – K.: Intertehnologija, 2006. – S.371–485.

Sribnaya M. A., Ph.D., senior researcher at the Department «History of independent Ukraine», National Museum of History of Ukraine (Ukraine, Kyiv), homylia@ukr.net

The role and place of Ukrainian cinematography in modern artistic life of Ukraine

The article is based on the stock collections of the National Museum of Ukrainian History analyzes the activities of the most famous Ukrainian film festivals, their role in the national and world culture. (Based on the International Film Festival «Molodist», the Kyiv International Film Festival and the Odessa International Film Festival of stock collection of the National Museum of History of Ukraine). Reveals the main objectives of film festivals and highlights the strengths and weaknesses of contemporary national cinema. Showing of financial-economic problems and lack of funding for film makers movie from the state.

Keywords: International Film Festival «Molodist», Kyiv International Film Festival, Odessa International Film Festival, the national cinema, National Museum of Ukrainian History, director.

Срибна М. А., кандидат исторических наук, ведущий научный сотрудник отдела «История независимой Украины», Национальный музей истории Украины (Украина, Киев), hotulya@ukr.net

Роль и место украинского киноискусства в современной художественной жизни Украины

На основе фондовой коллекции Национального музея истории Украины проанализирована деятельность самых известных украинских кинофестивалей, их роль в национальной и мировой культуре. (По материалам международного кинофестиваля «Молодость», Киевского международного кинофестиваля и Одесского международного кинофестиваля из фондовой коллекции Национального музея истории Украины). Раскрыты главные задачи кинофестивалей и освещены сильные и слабые стороны современного отечественного кино. Показано финансово-экономические проблемы кинематографистов и недостаточность финансирования кино со стороны государства.

Ключевые слова: международный кинофестиваль «Молодость», Киевский международный кинофестиваль, Одесский международный кинофестиваль, национальное кино, Национальный музей истории Украины, режиссер.

* * *

УДК 7.01

Соломатова В. В., кандидат исторических наук, доцент, декан факультета дизайна и рекламы, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), design_knykim@ukr.net

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНИХ МИСТЕЦТВ XX – XXI СТОЛІТТЯ

Досліджуються глобалізаційні процеси в культурі ХХ століття, що відбуваються в контексті візуального повороту як інтеграція образного та естетичного потенціалу культури. Акцентується увага на комунікативних процесах презентації інформаційного поля візуальних комунікацій.

Ключові слова: візуальна культура, глобалізація, інтеграція, комунікація, візуальний поворот.

Глобалізація, як широка метакультурна та цивілізаційна парадигма стає реальністю повсякдення, що в контексті глобалізаційних процесів і підвищує значення суб'єктів культури, що здійснюють продукування цінностей культури. Якщо глобалізація у рамках економіки або політики позначається як експансія впливу перерозподілу ринків, то глобалізація у вимірі культури пов'язується з традиційними категоріями універсальності та локальності, інтеграції та дезінтеграції, а термін «глобалізація» виглядає занадто метафоричним. Є всі підстави визначити глобалізацію як певний технічний бум, розвиток сучасних технологій, але це не визначає саме глобалізацію в її сутнісному вимірі.

На відміну від метафоричних визначень глобалізації, важливо зазначити, що саме у 80–ті роки поняття «глобалізація» стає широкоживаним. В науковий обіг це поняття вводить Є. Робертсон, саме його тлумачення і досі не є однозначним, тобто доміняти інформаційних технологій, а також широкі рамки інтерпретації цінностей, які втягуються у всесвітній процес інформаційного обміну, зокрема Інтернет, характеризується інтерактивним процесом у комунікативному полі, яке свідчать про те, що комунікації приймають участь на рівні рівноправних співчасних дискурсів. Відбувається те, що визначає процес глобалізації як технологічно детермінований процес обміну інформації, а, з іншого боку, – це є експансія впливу одних культур на інші і певний диктат сильних країн слабим своїх культурних цінностей.

Отже, термін «глобалізація» стає полісемантичним. Так, з одного боку, – це технологічний і комунікативних

бум, який універсалізував комунікативні відносини до метакультурних, а, з іншого боку, – це культурний діалог, який зводиться до своєрідного перерозподілу ринків культурних цінностей. Також існує декілька тлумачень процесів глобалізації, які походять від економічних, соціологічних, культурологічних і філософських інтерпретацій. Важливо, що, навіть, у 1990 році в доповідях Римському клубу йшлося про глобалізаційний вибух, про глобалізаційні реалії, які відбувались з розширенням географічних координат економічних стосунків, про певну інсталізацію глобальних інтенцій культуротворення, що призводять до трансконтинентальних консорціумів, а також трансконтинентальних організацій різних напрямів. Можна зазначити, що глобалізація стає своєрідним смисловим визначенням дуже різних процесів. З одного боку, – це експансія капіталу, а також експансія культурних цінностей, а, з іншого боку, – це розширення кордонів комунікацій. Тобто виникає ціла низка тенденцій, які характеризують культуру, так званого, планетарного простору, планетарних спільнот, які існують у рамках інформаційних технологій, де основною інформаційною одиницею постають інформаційні модулі, або соти. Таким чином, цей процес впливає сучасну візуальну культуру, генерований глобалізаційними процесами.

Проблеми глобалізації культури визначалися у публікаціях Д. Гелд, МакГрю, Е. МакГрю, Д. Голдבלата, Д. Перратона, К. Сальнікової, Ю. Легенького, А. Толстоухова та ін. [1; 5; 3; 6], адже ще мало визначеним залишається аспект візуальних та комунікативних процесів культури.

Мета статті: визначити специфіку глобалізаційних процесів культури у візуальних мистецтвах ХХ століття.

А. Толстоухов відмічає: «Глобалізація являє собою новий етап інтеграційних процесів у світі. Про глобалізацію говорять тоді, коли глибина і масштаби цих процесів, джерела, які треба шукати в більш віддаленому минулому, придбали якісно новий характер, що істотним і навіть радикальним чином змінили зовсім інші сторони життєдіяльності людей у глобальному масштабі» [6, с. 113]. Тобто йдеться про те, що сама універсальність комунікацій на певному етапі стає звичною і вже не помічається, але універсальність як процес обміну має більш фундаментальні і більш значущі рамки у рамках як макроекономіки, так і макропроцесів обміну культурних цінностей.

Продуктом інформаційних процесів постають надзвичайно різні актори різних культур, що входять в різний інформаційний простір, мають кожен своє обличчя, свої національні пріоритети. Все це чітко розподіляє поле трансактивної глобалізаційної стратегії і протилежного напрямку етнокультурної резервації етнокультурних і національних спільнот, які протистоять уніфікації і нівеляції, тим чи іншим чином актуалізуються у глобалізаційний процес. Тобто глобальний соціальний контекст – це той величезний антропогенний простір, який функціонує як інтегральний інформативний вимір інтеракції, де між національними державами і наднаціональними утвореннями, транснаціональними корпораціями, мультинаціональними консорціумами відбуваються певні зв'язки, які не є лінійними і послідовно-визначеними, а, навпаки, залежать від різних складових чинників і утворюють своєрідне середовище.

Це вже не вибух інформаційного технічного процесу, а вибух сучасної індустрії і технологій. Тобто виникає